

Logica van Afrika

Harry H.J. Wegdam,
chirurg in Techiman

beeld: Harry Wegdam

A

Als je het verhaal hoort van de krokodil en de schorpioen, dat enige jaren geleden in onze Tweede Kamer rondging, dan krijg je al een zeker vermoeden.

Een krokodil en een schorpioen staan samen voor de Black Volta River in Ghana. De krokodil wil zich net in het water laten glijden om naar de overkant te zwemmen als de schorpioen hem vraagt of hij op zijn rug mee mag naar de andere kant, want hij kan niet zwemmen.

'Geen denken aan', zegt de krokodil, 'wie zegt me dat je me niet halverwege in mijn rug prikt. En dan ben ik er geweest.'

'Dat zal ik toch nooit doen', antwoordt de schorpioen ernstig, 'want als jij zinkt, ben ik er ook geweest.'

'Daar zit wat in', zegt de krokodil, 'kom dan maar op mijn rug, dan gaan we.'

Alles gaat goed, maar halverwege de rivier voelt de krokodil opeens een geweldige prik in zijn rug.

'Auw..., wat doe je nou? Je zei toch dat je dat nooit zou doen omdat als ik zink, jij ook ... ..'

'Ja, je hebt gelijk, dat zei ik inderdaad', zegt de schorpioen, 'maar... *this is Africa!*'

De Afrikaanse logica sluit kennelijk niet erg aan bij de Nederlandse.

Ik vertelde eerder al eens dat de dokter, die zich in hele korte tijd kan vertonen met een dure auto, hier per definitie wordt gezien als een hele goede arts. Hoe krijgt hij het geld daarvoor anders zo snel bij elkaar? Hij moet wel heel goed zijn.

En dat terwijl in Nederland toch veel hele goede dokters zich dagelijks per fiets, trein of in ieder geval anders dan per eigen auto naar hun werkplek begeven en zelfs niet eens de káns lopen op hun vervoermiddel te worden beoordeeld.

Een klerk van onze administratie moet voor ziekenhuiszaken naar Accra. Er gaat een ziekenhuisauto om acht uur 's ochtends, maar hij neemt twee uur daarvoor het openbaar vervoer om eerder in Accra te zijn. Het busje crasht en hij komt met tien andere inzittenden om. Vervolgens wordt dan over hem gezegd:

'He could easily have taken the hospital car without getting any problem, but he has chosen himself to take the other car causing him untimely death. It is clear God was calling him and this man had no chance to resist.'

Ik doe er het zwijgen toe.

De timmerman van onze aannemer levert prachtige mahoniehouten kasten af voor onze nieuwe OK. Ik bekijk ze grondig en het valt me op dat de zware deuren steeds aan drie scharnieren hangen, waarvan niet alle gaten met schroeven zijn gevuld. Consequent is in alle scharnieren het middelste gat niet van een schroef voorzien. Ik vraag naar de reden ervan, want het zijn toch zware deuren, die de scharnieren moeten dragen.

De uitleg: 'Oh, we doen dat omdat met twee schroeven aan elke kant van het scharnier de deuren op den duur soms wat los komen te hangen – dan hebben we gelukkig nog een gat over om daar dan een extra schroef in te kunnen draaien.'
Wat wil je dáár nog tegen inbrengen?

Ik werkte eraan mee dat er voor een dorp geld bijeen werd gebracht om een *maternity clinic* te bouwen. De *chief* van het dorp bedankt me vervolgens hartelijk, maar in dezelfde speech vraagt hij al om

het volgende: een generator voor elektriciteit in zijn dorp. Ik ervaar dat als onprettig, want deed al veel voor hem, en nu vraagt hij al om het volgende. Met een grap maak ik me er vanaf.

Wij zouden dat niet gemakkelijk doen en liever later een meer geschikt moment afwachten. Hier is het logisch dat je iemand gerust weer wat kunt vragen, ook al heb je net wat voor hem gedaan. Dat maakt iemand juist bij uitstek geschikt voor weer een nieuw verzoek.

Het zit in de hele cultuur en gebeurt op elk niveau. En ik baal van mezelf dat ik het nog steeds ongepast vind.

Na een *outreach* naar een ander ziekenhuis wordt er 's nachts medische apparatuur uit mijn auto gestolen. Vooral de veelgebruikte huidvergroter voor de huidplastieken is een gevoelig verlies. Ik trek fors aan de bel en de lokale FM-stations zenden berichten uit ter opsporing van de spullen.

De dief, een *weed smoker*, wordt de volgende dag al door de politie gepakt.

Alle spullen zijn weer terecht.

De man wordt de dag erna via een lokaal hof zwaar gestraft. Iedereen die ik erover spreek, vindt de man uitermate *stupid*, omdat hij gepakt is voor een diefstal terwijl hij niet eens wist wát

hij stal. 'Hij kan het niet eens gebruiken', hoorde ik diverse mensen smalend uitroepen. Die grote stommiteit wordt hem zwaarder aangerekend dan het blote feit dat hij stal.

Hij wordt vooral uitgelachen.

Gisteren zat ik op de veranda met de tb-coördinator die met zijn project profiteert van steun van een Nederlandse stichting, waarvoor ik als tussenpersoon optreed. De kosten van de gedoneerde auto zijn nogal fiks. De coördinator zegt dat hij er nu echt alles aan doet om die in de hand te houden. Hij tankt nu dus alleen nog maar als de tank nog méér dan halfvol is, want dan is hij per keer veel minder geld kwijt dan bij een bijna lege tank (?!).

Als ik zeg dat het in de uiteindelijke kosten niets kan uitmaken, wordt de discussie heftiger. 'Natuurlijk maakt dat uit!', zegt hij. Bovendien heeft hij de ervaring dat de eerste helft van de tank veel

langer meegaat dan de laatste helft. Hij houdt hem dus steeds vol: dat kost elke keer maar weinig bij het tanken en het scheelt ook nog ontzettend in het verbruik, omdat hij dan steeds op de zuinige eerste helft van de tank rijdt. Ik geef het op.

Een wereld van verschil. Waar bij ons een en een meestal twee is, is de uitkomst hier onzeker, zeker geen twee en misschien vandaag wat meer en morgen vast een beetje minder. Afrika!

Die grote stommiteit wordt hem zwaarder aangerekend dan de diefstal